Autor Guste Santini
Utorak, 24 Srpanj 2001 22:08

U svakoj zemlji je najteže biti ministrom financija. Obično je to ministarstvo u sukobu sa ostalim ministarstvima u što valja uključiti i sukobe sa vlastitom odnosno oporbenim strankama. Globalizacija financijske industrije prisiljava nacionalne politike da putem porezne konkurencije dinamiziraju svoj razvoj privlačeći strane invesitiore. Kada je riječ o malim, nerazvijenim, tranzicijskim, i što sve ne, zemljama tada je cijela priča još složenija a mogućnosti učinkovite politike neuporedivo manje. Ministasr Mato Crkvenac svjestan svekolikih odnosa, ostajući u okviru premijerove politike, krenuo je u «kresanje» rashodne strane proračuna. Kresanje proračuna uvijek otvara pitanja i prilika je pojedinim političarima da prezentiraju svoje oratorske sposobnosti. Sve je to dio priče koju, krivo, nazivamo demokracija.

Naslov ovog napisa želi ukazati da postojeća «filozofija» pristupa proračunu neće dati zadovoljavajuće rezultate. «Zamutiti će se voda» ali se riba neće uloviti. Vladajući peterac ovim i ovakvim pristupom pokazuje da nije spreman ovom problemu pristupiti na primjeren način. Tim pristupom vladajući peterac daje oporbi mogućnost da «pucaju» iz svih topova na svaki vladin prijedlog.

Što učiniti?

Prvo. Ministar financija bi morao javno reći kolika je porezna presija u Hrvatskoj i kako istu nije moguće u srednjem roku održati. Prema tome, da bi se prikupio jednak porezni prihod potrebno je povećati nacionalni proizvod. S druge strane, potrebno je reći koliki dio potrošnje Hrvatska pokriva prodajom obiteljskog srebra odnosno inozaduženjem. Iz navedenog slijedi da se u funkciji vremena mora smanjiti porezna presija i da je količlina obiteljskog srebra ograničena a zaduženost zabrinjavajuća.

Drugo. Proračun mora poći od prihodne strane i svaka politička stranka mora znati predložiti i obrazložiti prijedlog novih izdataka odnosno argumentirati zadržavanje postojećih izdataka na posojćoj razini. Kada se jednom dobije mogući iznos izdataka tada je potrebno putem demokratske procedure ta sredstva raspodijeliti na pojedine stavke na rashodnoj strani.

Treće. Da bi se predložno ostvarilo potrebno je formirati posebnu parlamentarnu grupu iz svih parlamentarnih stranaka kojoj valja pridodati ekipu stalnih i povremenih stručnjaka koji bi u suradnji sa resornim ministarstvima pristupili konstrukciji proračuna što znači radikalnom pristupu u kojem bi se raspoloživim sredstvima pokrili prioriteti. (Bože!, kako nam nedostaje koncepcija i strategija razvoja.) Kako se radi o javnim dobrima to je putem političkog procesa jedini način identifikacije preferencija građana (jer su tako na izborima glasali). Prihvaćanje ovog pristupa znači da niti jedna politička stranka ne bi mogla jeftino sakupljati poene «napadajući» smanjenje neke rashodne stavke. Ovo je potrebno tim više što 3. siječnja 2000. godine koalicija nije pred javnost «izašla» s bilanacama o stanju nacionalne ekonomije pa samim time i javne potrošnje i javnih prihoda. Ovo bi joj bio popravni ispit.

Četvrto. Nije za očekivati da bi bilo koja stranka (bez obzira koliko to želila) «sabotirala» takav pristup jer bi, takvim činom, sebe izložila javnosti i njezine primjedbe ne bi imale za

odnosnu stranku pozitivne učinke.

Izneseno zapravo nema alternative. S jedne strane, radi se o «konstrukcijskim» problemima, a, s druge strane, proračun naprosto nema elastičnosti kako na prihodnoj tako i na rashodnoj strani. Prodaja obiteljskog srebra je tragična činidba o čemu sam nebrojno puta pisao. Kao kšto rekoh moguće je vrlo precizno izračunati koliko još dugo možemo živiti od nacionalnog bogatstva (stvorenog u samoupravnoj privredi – sic!). Privredna aktivnost se mora pokrenuti jer nas «tapkanje na mjestu» udaljava od razvijenog svijeta. Moram na kraju reći da je broj mogućih rješenja sve manji a problemi su sve aveći. Privredni problemi, pa prema tome, i socijalna slika Hrvatske su problemi koje valja rješavati. Prisutna «filozofija» to naprosto nije u stanju.